

§ 472

Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle alkoholilain muutoksista

HEL 2024-009861 T 03 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus antoi sosiaali- ja terveysministeriölle seuraavan lausunnon:

Esityksen vaikutukset sosiaali- ja terveystalouden näkökulmasta

Hallituksen esityksessä alkoholilakia muutettaisiin siten, että mahdollistettaisiin alkoholiyhtiö Alko Oy:lle sekä vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholijuomien verkkokauppa sekä alkoholijuomien toimitus suoraan ostajalle tai muulle vastaanottajalle ostajan ilmoittamaan osoitteeseen. Esityksen mukaan muutokset toteutettaisiin ikäraja- ja valvontaturvallisuuden turvaamiseksi.

Julkisen vallan tehtävänä on edistää väestön terveyttä. Yhteiskunnan rakenteilla tuetaan terveyttä ja hyvinvointia sekä ehkäistään ongelmia, kun taas hoidolla korjataan jo syntyneitä ongelmia. Ongelmien ennaltaehkäisy tulisi olla niiden hoitamiseen nähden ensisijaista. Hallituksen esitys ei vahvista terveyttä edistävää rakennetta, koska alkoholin saatavuuden helpottaminen todennäköisesti lisää sen käyttöä. Saatavuus lisääntyy, kun alkoholia on mahdollista saada alkoholia myyvän liikkeen lisäksi suoraan haluttuun sijaintiin. Alkoholilain 1 §:n mukaisesti alkoholilain tavoitteena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta sekä ehkäistä alkoholin käyttäjille, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Hallituksen esitys ei toteuta 1 §:n mukaista tavoitetta, vaan todennäköisesti lisää alkoholipitoisten aineiden kulutusta ja sitä kautta alkoholihaittojen esiintymistä.

Alkoholijuomat eroavat tavanomaisista elintarvikkeista siten, että ne aiheuttavat niin terveydellisiä kuin sosiaalisia haittoja. Alkoholin saatavuuden helpottaminen voi lisätä alkoholin kulutusta erityisesti riskikuluttajilla ja alkoholiriippuvaisilla henkilöillä, vaikka alkoholin kokonaiskulutus jatkaisikin laskuaan. Riskikuluttajat ja alkoholiriippuvaiset henkilöt tarvitsevat päihdepalveluita, kuten psykososiaalista tukea, vieroitushoitoa ja kuntoutusta, jotka tällä hetkellä ovat mitoitettu nykyisen tarpeen mukaan. Saatavuuden helpottaminen voi aiheuttaa hoidon- ja palvelutarpeen kasvua.

Alkoholilain 37 §:n mukaisesti alkoholijuomaa ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa alle 18-vuotiaalle, selvästi päihtyneelle tai häiritsevästi käyttäytyvälle henkilölle. Alkoholin toimituksen yhteydessä näitä ehtoja

on kuitenkin erittäin vaikea valvoa, koska päihtymystilaa tai käytöstä ei pystytä arvioimaan kuin lyhyen kohtaamisen ajan. Päihtynyt henkilö voi olla myös uhkaava ja arvaamaton, eikä tietoisuus alkoholilainsäädännöstä tai siihen liittyvä hallituksen esityksen mukainen toimituspassi ole riittävä väline estämään alkoholilain 37 §:n vastaisia luovutuksia, etenkin jos juomia toimittava henkilö on yksin eikä työturvallisuudesta ole erityisesti huolehdittu.

Alkoholilakiin esitetään sääntelyä alkoholijuomien toimituskielloista terveydenhuollon toimintayksikköön, päihdehuollon yksikköön tai varhaiskasvatuksen järjestämispaikkaan silloin, kun paikka on lasten ja nuorten käytössä. Sääntely jättää ulkopuolelle monet sosiaalihuollon toimintayksiköt, kuten lastensuojelulaitokset sekä iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asumis- ja laitospalvelut. Alkoholien toimitus näihin yksiköihin voi vaarantaa palvelussa työskentelevien henkilöiden työturvallisuutta ja muiden yksikössä asuvien asukkaiden turvallisuutta ja hyvinvointia. Mikäli lakiesitys hyväksytään, tulisi toimituskielto ulottaa terveydenhuollon toimintayksiköiden lisäksi sosiaalihuollon toimintayksiköihin.

Esitetty alkoholilain muutos yli 2,8 % etyylialkoholia sisältävien juomien toimituksesta haluttuun osoitteeseen ei ole kannatettava. Hallituksen esityksessä voimassa olevaa sääntelyä täsmennettäisiin siten, että alkoholilain luvanvaraisuus koskisi vain yli 2,8 % etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia. Tämä mahdollistaa alle 2,8 % etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien toimituksen haluttuun osoitteeseen osana elintarvikkeiden kotiinkuljetusta ja vastaa tarpeeseen uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti.

Esityksen perusteluissa todetaan, että mikäli ikärajavaltontaa ei toteuteta tehokkaasti, alkoholin toimitus voi lisätä alkoholin saatavuutta erityisesti nuorille. Riski alkoholin välittämiseen palkkiota vastaan voi myös kasvaa, mikäli ikärajavaltontaa ei toteuteta toimituksen yhteydessä. Toisaalta esitetty seuraamusmaksujen ylärajan merkittävä korottaminen todennäköisesti rohkaisee toimittajia tarkkaan valvontaan huomattavasti nykyistä maksua enemmän. Samoin vaikuttavaa viranomaistoimintaa edistävät pykälät ovat itsessään kannatettavia. Viranomaistoiminta tulee kuitenkin resursoida uusia vastuita vastaavaksi, jotta esitykseen sisältyvät riskit voidaan minimoida.

Esityksen vaikutukset elinkeinonäkökulmasta

Hallitusohjelmassa on sovittu useista alkoholikauppaa koskevista markkinoiden avaamiseen ja kilpailun lisäämiseen liittyvistä lainsäädännömuutoksista. Hallitusohjelman mukaisesti on jo vapautettu alkoholin vähittäismyyntiä koskevia säännöksiä sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään kahdeksan prosenttia alkoholia sisältävät, käy-

misteitse valmistetut juomat. Nyt lausunnoilla oleva hallituksen esitys mahdollistaa alkoholin verkkokaupan kotimaisille vähittäismyyntiluvan haltijoille Alko Oy:n lisäksi. Lisäksi alkoholituotteita voitaisiin toimittaa koteihin.

Alkoholinmyynnin vapauttaminen harkintaa käyttäen ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä vahvistaen on elinkeinonäkökulmasta kannatettavaa. Alkoholinmyynnin vapauttamisen eri tapojen haittoja ja hyötyjä pitää kuitenkin tarkastella huolella. Alkoholipolitiikkaan liittyvien monien laki- ja veromuutosten sosiaali- ja terveysvaikutuksia ja yhteisvaikutuksia vähittäiskauppaan, matkailu- ja ravitsemusalaan ja panimoalaan pitää arvioida ja seurata.

Ehdotus ei ole elinkeinonäkökulmasta kuitenkaan yksiselitteisen myönteinen. Esitykseen sisältyy myös riskejä, jotka kohdistuvat osaan elinkeinotoimijoista. Myönteiset elinkeinovaikutukset keskittyvät lähinnä Alko Oy:n lisäksi suurempiin vähittäiskaupan toimijoihin ja panimoihin. Kotitoimituksen salliminen voi lisätä kauppojen nykyisessä valikoimassa olevien alkoholituotteiden myyntiä jopa merkittävästi. Samalla uudistus voi heikentää kaupungin anniskeluravintoloiden ja erityisesti pubien osalta yritystoiminnan edellytyksiä. Tällä on vaikutusta myös kaupungin elinvoimaisuuteen ja vetovoimaisuuteen.

Kaupungin elinkeino- ja työllisyysnäkökulmasta on ongelmallista, mikäli alkoholin liikakäyttö kasvaa. Tässä suhteessa ehdotettu esitys on ongelmallisempi kuin edellinen alkoholilain uudistus, jossa sallittiin luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään kahdeksan prosenttia alkoholia sisältävät juomat.

Esitys kuitenkin selkeyttäisi osaltaan alkoholin verkkokaupan nykytilaa. Ulkomailta tilatun alkoholin toimituksen ja valmisteverojen maksun osalta nykyinen säätely on epäselvää ja kuluttajan näkökulmasta selkeän kansallisen säädöskokonaisuuden luominen kotimaiselle verkkokaupalle ja toimitukselle lienee toivottavaa.

Käsittely

Vastaehdotus:

Daniel Sazonov: Esityksen vaikutukset sosiaali- ja terveystalouden näkökulmasta

Hallituksen esityksessä alkoholilakia muutettaisiin siten, että mahdollistettaisiin alkoholiyhtiö Alko Oy:lle sekä vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholijuomien verkkokauppa sekä alkoholijuomien toimitus suoraan ostajalle tai muulle vastaanottajalle ostajan ilmoittamaan osoitteeseen. Esityksen mukaan muutokset toteutettaisiin ikärajavaltuutta turvaten.

Julkisen vallan tehtävänä on edistää väestön terveyttä. Yhteiskunnan rakenteilla tuetaan terveyttä ja hyvinvointia sekä ehkäistään ongelmia, kun taas hoidolla korjataan jo syntyneitä ongelmia. Ongelmien ennaltaehkäisyyn tulisi olla niiden hoitamiseen nähden ensisijaista.

POISTETAAN: ”Hallituksen esitys ei vahvista terveyttä edistävää rakennetta, koska alkoholinsaatuavuuden helpottaminen todennäköisesti lisää sen käyttöä. Saatavuus lisääntyy, kun alkoholia on mahdollista saada alkoholia myyvän liikkeen lisäksi suoraan haluttuun sijaintiin. Alkoholilain 1 §:n mukaisesti alkoholilain tavoitteena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta sekä ehkäistä alkoholin käyttäjille, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Hallituksen esitys ei toteuta 1 §:n mukaista tavoitetta, vaan todennäköisesti lisää alkoholipitoisten aineiden kulutusta ja sitä kautta alkoholihaittojen esiintymistä.”

Alkoholijuomat eroavat tavanomaisista elintarvikkeista siten, että ne aiheuttavat niin terveydellisiä kuin sosiaaliakin haittoja. Alkoholin saatavuuden helpottaminen voi lisätä alkoholin kulutusta erityisesti riskikuluttajilla ja alkoholiriippuvaisilla henkilöillä, vaikka alkoholin kokonaiskulutus jatkaisikin laskuaan. Riskikuluttajat ja alkoholiriippuvaiset henkilöt tarvitsevat päihdepalveluita, kuten psykososiaalista tukea, vieroitushoitoa ja kuntoutusta, jotka tällä hetkellä ovat mitoitettu nykyisen tarpeen mukaan. Saatavuuden helpottaminen voi aiheuttaa hoidon- ja palvelutarpeen kasvua.

LISÄTÄÄN: Hallituksen esityksessä on löydetty hyvä tasapaino alkoholin tarjontaa lisäävien elementtien ja toimituksen vastuullisuutta takavien elementtien välillä. Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, uudistuksen ei voi arvioida lisäävän alkoholin kulutusta merkittävästi.

Alkoholilain 37 §:n mukaisesti alkoholijuomaa ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa alle 18-vuotiaalle, selvästi päihtyneelle tai häiritsevästi käyttäytyvälle henkilölle.

POISTETAAN: ”Alkoholin toimituksen yhteydessä näitä ehtoja on kuitenkin erittäin vaikea valvoa, koska päihtymystilaa tai käytöstä ei pystytä arvioimaan kuin lyhyen kohtaamisen ajan. Päihtynyt henkilö voi olla myös uhkaava ja arvaamaton, eikä”

LISÄTÄÄN: Tämä pätee myös esityksen mukaisessa alkoholijuomien toimituksessa. Esityksen mukaisesti alkoholia toimittavien henkilöiden tuntemus alkoholilainsäädännöstä varmistetaan erillisellä toimituspasilla, joka tulee olla kaikilla alkoholijuomia toimittavilla henkilöillä. Tämä vaatimus on raskaampi kuin fyysisessä tilassa tapahtuvassa vähittäismyynnissä tai anniskelussa, mutta tämä on perusteltua alkoholin toimituksen erityispiirteiden vuoksi.

MUUTETAAN: ”Joissain toimitustilanteissa tietoisuus alkoholilainsäädä-

dännöstä tai siihen liittyvä hallituksen esityksen mukainen toimituspassi ole riittävä väline estämään alkoholilain 37 §:n vastaisia luovutuksia, etenkin jos juomia toimittava henkilö on yksin eikä työturvallisuudesta ole erityisesti huolehdittu.”

MUOTOON: ”Joissain toimitustilanteissa tietoisuus alkoholilainsäädännöstä tai siihen liittyvä hallituksen esityksen mukainen toimituspassi ei ole riittävä väline estämään alkoholilain 37 §:n vastaisia luovutuksia. Tämä koskee erityisesti tilanteita, joissa alkoholia toimitetaan sellaiselle henkilölle, jolle alkoholia ei saa luovuttaa ja tämä alkaa käyttäytyä uhkaavasti tai arvaamattomasti. Onkin syytä seurata tällaisten tilanteiden yleisyyttä ja selvittää onko tällaisesta uhkailusta seuraavat rikosoikeudelliset seuraamukset riittävällä tasolla.”

Alkoholilakiin esitetään sääntelyä alkoholijuomien toimituskielloista terveydenhuollon toimintayksikköön, päihdehuollon yksikköön tai varhaiskasvatuksen järjestämispaikkaan silloin, kun paikka on lasten ja nuorten käytössä. Sääntely jättää ulkopuolelle monet sosiaalihuollon toimintayksiköt, kuten lastensuojelulaitokset sekä iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asumis- ja laitospalvelut. Alkoholin toimitus näihin yksiköihin voi vaarantaa palvelussa työskentelevien henkilöiden työturvallisuutta ja muiden yksikössä asuvien asukkaiden turvallisuutta ja hyvinvointia. Mikäli lakiesitys hyväksytään, tulisi toimituskielto ulottaa terveydenhuollon toimintayksiköiden lisäksi sosiaalihuollon toimintayksiköihin.

POISTETAAN: ”Esitetty alkoholilain muutos yli 2,8 % etyylialkoholia sisältävien juomien toimituksesta haluttuun osoitteeseen ei ole kannatettava. Hallituksen esityksessä voimassa olevaa sääntelyä täsmennettäisiin siten, että alkoholilain luvanvaraisuus koskisi vain yli 2,8 % etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia. Tämä mahdollistaa alle 2,8 % etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien toimituksen haluttuun osoitteeseen osana elintarvikkeiden kotiinkuljetusta ja vastaa tarpeeseen uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti.”

Esityksen perusteluissa todetaan, että mikäli ikärajavaltontaa ei toteuteta tehokkaasti, alkoholin toimitus voi lisätä alkoholin saatavuutta erityisesti nuorille. LISÄTÄÄN: ”Toisaalta valituissa ratkaisuisa alkoholin ostaminen alaikäiselle on vaikeampaa kuin fyysisessä myyntitilassa tapahtuvassa vähittäismyynnissä, sillä alkoholin ostajan on tunnistauduttava vahvalla sähköisellä tunnistautumisella. ”

Riski alkoholin välittämiseen palkkiota vastaan voi myös kasvaa, mikäli ikärajavaltontaa ei toteuteta toimituksen yhteydessä. Toisaalta esitetty seuraamusmaksujen ylärajan merkittävä korottaminen todennäköisesti rohkaisee toimittajia tarkkaan valvontaan huomattavasti nykyistä maksua enemmän. Samoin vaikuttavaa viranomaistoimintaa edistävät pykälät ovat itsessään kannatettavia. Viranomaisvalvonta tulee kuitenkin

26.08.2024

Asia/2

resursoida uusia vastuita vastaavaksi, jotta esitykseen sisältyvät riskit voidaan minimoida.

Esityksen vaikutukset elinkeinonäkökulmasta

Hallitusohjelmassa on sovittu useista alkoholikauppaa koskevista markkinoiden avaamiseen ja kilpailun lisäämiseen liittyvistä lainsäädäntömuutoksista. Hallitusohjelman mukaisesti on jo vapautettu alkoholin vähittäismyyntiä koskevia säännöksiä sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään kahdeksan prosenttia alkoholia sisältävät, käymisteitse valmistetut juomat. Nyt lausunnoilla oleva hallituksen esitys mahdollistaa alkoholin verkkokaupan kotimaisille vähittäismyyntiluvan haltijoille Alko Oy:n lisäksi. Lisäksi alkoholituotteita voitaisiin toimittaa koteihin.

Alkoholinmyynnin vapauttaminen harkintaa käyttäen ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä vahvistaen on elinkeinonäkökulmasta kannatettavaa. Alkoholinmyynnin vapauttamisen eri tapojen haittoja ja hyötyjä pitää kuitenkin tarkastella huolella. Alkoholipolitiikkaan liittyvien monien laki- ja veromuutosten sosiaali- ja terveysvaikutuksia ja yhteisvaikutuksia vähittäiskauppaan, matkailu- ja ravitsemusalaan ja panimoalaan pitää arvioida ja seurata.

MUUTETAAN: "Ehdotus ei ole elinkeinonäkökulmasta kuitenkaan yksiselitteisen myönteinen. Esitykseen sisältyy myös riskejä, jotka kohdistuvat osaan elinkeinotoimijoista. Myönteiset elinkeinovaikutukset keskittyvät lähinnä Alko Oy:n lisäksi suurempiin vähittäiskaupan toimijoihin ja panimoihin. Kotitoimituksen salliminen voi lisätä kauppojen nykyisessä valikoimassa olevien alkoholituotteiden myyntiä jopa merkittävästi. Samalla uudistus voi heikentää kaupungin anniskeluravintoloiden ja erityisesti pubien osalta yritystoiminnan edellytyksiä. Tällä on vaikutusta myös kaupungin elinvoimaisuuteen ja vetovoimaisuuteen."

MUOTOON: Esitetty ehdotus voi olla omiaan lisäämään vähittäiskaupan kilpailua ja mahdollistaa uusien toimijoiden saapumisen markkinoille uusilla palvelukonsepteilla. Tämä on kannatettava tavoite. Kuitenkin uudistus voi siirtää kulutusta anniskeluravintoloista muihin tiloihin. Tällä voi olla vaikutusta myös kaupungin elinvoimaisuuteen ja vetovoimaisuuteen.

POISTETAAN: "Kaupungin elinkeino- ja työllisyysnäkökulmasta on ongelmallista, mikäli alkoholin liikakäyttö kasvaa. Tässä suhteessa ehdotettu esitys on ongelmallisempi kuin edellinen alkoholilain uudistus, jossa sallittiin luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään kahdeksan prosenttia alkoholia sisältävät juomat."

LISÄTÄÄN: ”Jotta anniskeluravintola saa myydä alkoholijuomia toimituksella, on sillä oltava anniskeluluvan lisäksi erillinen vähittäismyyntilupa ja toimituslupa. Lisäksi kaikilla alkoholia toimittavilla työntekijöillä on oltava toimituspassi. Olisikin perusteltua pohtia voisiko lupia yhdistää siten, että yksi lupa voisi kattaa kaikki alkoholin myyntikanavat. Nykyisissä luvissa ja niiden ehdoissa on päällekkäisyyksiä. Lisäksi voisi selvittää sitä, onko anniskelupassin ja toimituspassin välttämättä oltava erillisiä ja voisiko ne suorittaa yhdellä alkoholilain tuntemusta testaavalla laajalla kokeella.”

LISÄTÄÄN: ”Esityksen mukaisesti alkoholia voi ostaa toimituksella ainoastaan siten, että alkoholin ostaja tunnistautuu vahvalla sähköisellä tunnistautumisella. Tämä tunnistusvaatimus aiheuttaa sen, että alkoholia voi myydä toimituksella ainoastaan verkossa, eikä esimerkiksi puhelintilauksella. Käytännössä tämä aiheuttaa sen, että pienemmät toimijat eivät voi myydä alkoholia toimituksella ilman että käyttävät toista palveluntarjoajaa myyntikanavan rakentamiseen. Erityisesti pienempien anniskeluravintoloiden osalta olisikin perusteltua, että alkoholia voisi myydä myös ilman vahvaa sähköistä tunnistautumista, kunhan alkoholin luovutushetkellä varmistetaan ostajan ikä ja henkilöllisyys.”

Esitys kuitenkin selkeyttäisi osaltaan alkoholin verkkokaupan nykytilaa. Ulkomailta tilatun alkoholin toimituksen ja valmisteverojen maksun osalta nykyinen säätely on epäselvää ja kuluttajan näkökulmasta selkeän kansallisen säädöskokonaisuuden luominen kotimaiselle verkkokaupalle ja toimitukselle lienee toivottavaa.

Kannattaja: Mika Raatikainen

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Daniel Sazonovin vastaehdotuksen mukaan muutettuna

Jaa-äännet: 8

Paavo Arhinmäki, Elisa Gebhard, Shawn Huff, Minja Koskela, Johanna Laisaari, Minna Lindgren, Tuomas Rantanen, Anni Sinnemäki

Ei-äännet: 6

Juha Hakola, Otto Meri, Mika Raatikainen, Daniel Sazonov, Juhana Vartiainen, Maarit Vierunen

Tyhjä: 1

Marcus Rantala

Kaupunginhallitus päätti hylätä ehdotuksen äänin 8 - 6 (1 tyhjä).

26.08.2024

Asia/2

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Jan Ihatsu, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36276
jan.ihatsu(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 5.7.2024
- 2 Lausuntopyyntö 5.7.2024, luonnos laiksi alkoholilain muuttamisesta (su)
- 3 Elinkeino-osaston kommentit alkoholilain muuttamisesta 8.8.2024

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Sosiaali- ja terveystieteiden
ministeriö

Otteen liitteet

Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö pyytää 30.8.2024 mennessä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi alkoholilain muuttamisesta. Lausunto pyydetään antamaan lausuntopalvelussa. Lisäaikaa lausunnon toimittamiseen on saatu 3.9. klo 12 asti. Lausuntopyyntö on liitteenä 1 ja luonnos hallituksen esitykseksi liitteenä 2.

Asiasta on saatu sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan sekä kaupunginkanslian elinkeino-osaston lausunnot (liite 3). Esitys perustuu lausuntoihin.

Hallintosäännön 19 luvun 5 §:n mukaan, ellei toisin ole säädetty tai määrätty, kaupungin puhevaltaa käyttää ja kaupungin esitykset ja lausunnot ulkopuoliselle antaa kaupunginhallitus. Asian periaatteellisen ja taloudellisen merkityksen ollessa vähäinen, kaupungin esitykset tai lausunnot antaa se kaupungin viranomainen, jonka tehtäviin asia kuuluu.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

26.08.2024

Asia/2

Lisätiedot

Jan Ihatsu, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36276
jan.ihatsu(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 5.7.2024
- 2 Lausuntopyyntö 5.7.2024, luonnos laiksi alkoholilain muuttamisesta (su)
- 3 Elinkeino-osaston kommentit alkoholilain muuttamisesta 8.8.2024

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Sosiaali- ja terveystieteiden
riö

Otteen liitteet

Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala
Elinkeino-osasto

Päätöshistoria

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala 5.8.2024

HEL 2024-009861 T 03 00 00

Avoin lausunto

Hallituksen esityksessä alkoholilakia muutettaisiin siten, että mahdollistettaisiin alkoholiyhtiö Alko Oy:lle sekä vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholijuomien verkkokauppa sekä alkoholijuomien toimitus suoraan ostajalle tai muulle vastaanottajalle ostajan ilmoittamaan osoitteeseen. Esityksen mukaan muutokset toteutettaisiin ikäraja- ja valvontaturvavälinein.

Alkoholijuomat eroavat tavanomaisista elintarvikkeista siten, että ne aiheuttavat niin terveydellisiä kuin sosiaalisiakin haittoja. Terveydellisiä haittoja aiheutuu silloinkin, kun juominen on kohtuullista tai riskitasolla. Tällaisia haittoja ovat esimerkiksi syöpäriskin kasvaminen sekä maksaja haimasairaudet. Alkoholien käyttöä seuraavat vieroitusoireet aiheuttavat ahdistusta. Runsas alkoholin käyttö vaikeuttaa mielenterveyshäiriöiden hoitoa.

riöiden diagnostiikkaa ja hoitoa. Toistuvasti käytettynä alkoholi voi aiheuttaa alkoholiriippuvuuden. Sosiaaliin haittoihin kuuluvat muun muassa impulssikontrollin heikentyminen humaltuessa ja siitä johtuvat eri väkivallan muodot, lapsia pelottavat tai laiminlyövät muutokset aikuisten käyttäytymisessä sekä alkoholimyönteisen kulttuurin luominen. Alkoholimyönteinen kulttuuri normalisoi alkoholin käyttöä eri tilanteissa, sosiaalistaa lapsia ja nuoria päihteiden käyttöön ja muun muassa vaikeuttaa päihderiippuvuudesta toipumista.

Julkisen vallan tehtävänä on edistää väestön terveyttä. Yhteiskunnan rakenteilla tuetaan terveyttä ja hyvinvointia sekä ehkäistään ongelmia, kun taas hoidolla korjataan jo syntyneitä ongelmia. Ongelmien ennaltaehkäisy tulisi olla niiden hoitamiseen nähden ensisijaista. Hallituksen esitys ei vahvista terveyttä edistävää rakennetta, koska alkoholin saatavuuden helpottaminen todennäköisesti lisää sen käyttöä. Saatavuus lisääntyy, kun alkoholia on mahdollista saada alkoholia myyvän liikkeen lisäksi suoraan haluttuun sijaintiin. Alkoholilain 1 §:n mukaisesti alkoholilain tavoitteena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta sekä ehkäistä alkoholin käyttäjille, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Hallituksen esitys ei toteuta 1 §:n mukaista tavoitetta, vaan todennäköisesti lisää alkoholipitoisten aineiden kulutusta ja sitä kautta alkoholihaittojen esiintymistä.

Alkoholin saatavuuden helpottaminen voi lisätä alkoholin kulutusta erityisesti riskikuluttajilla ja alkoholiriippuvaisilla henkilöillä, vaikka alkoholin kokonaiskulutus jatkaisikin laskuaan. Alkoholiriippuvaiset henkilöt ovat tutkimusten mukaan keskimääräistä impulsiivisempia. Alkoholi-juomien toimitus suoraan haluttuun paikkaan voi lisätä käyttömääriä suunnitellusta, koska päihtyneenä alkoholia on helppo tilata lisää.

Riskikuluttajat ja alkoholiriippuvaiset henkilöt tarvitsevat päihdepalveluita, kuten psykososiaalista tukea, vieroitushoitoa ja kuntoutusta, jotka tällä hetkellä ovat mitoitettu nykyisen tarpeen mukaan. Saatavuuden helpottaminen voi aiheuttaa hoidon- ja palvelutarpeen kasvua.

Alkoholilain 37 §:n mukaisesti alkoholijuomaa ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa alle 18-vuotiaalle, selvästi päihtyneelle tai häiritsevästi käyttäytyvälle henkilölle. Alkoholin toimituksen yhteydessä näitä ehtoja on kuitenkin erittäin vaikea valvoa, koska päihtymystilaa tai käytöstä ei pystytä arvioimaan kuin lyhyen kohtaamisen ajan. Päihtynyt henkilö voi olla myös uhkaava ja arvaamaton, eikä tietoisuus alkoholilainsäädännöstä tai siihen liittyvä hallituksen esityksen mukainen toimituspassi ole riittävä väline estämään alkoholilain 37 §:n vastaisia luovutuksia, etenkin jos juomia toimittava henkilö on yksin eikä työturvallisuudesta ole erityisesti huolehdittu.

Vuoden 2018 alkoholilain uudistuksen jälkeen suurituloiset ovat lisänneet alkoholijuomien ostoja enemmän kuin pienituloiset, mutta alkoholikuolleisuus on lisääntynyt erityisesti pienituloisten osalta. Alkoholiriippuvuuden syntyminen ei kuitenkaan edellytä tiettyä tuloluokkaa ja riippuvuus itsessään aiheuttaa tulojen menetyksiä, työttömyyttä ja jopa työkyvyttömyyttä. Alkoholikuolleisuuden kasvu suhteessa kokonaiskulutuksen laskuun voikin indikoida alkoholiriippuvuuden yleistymisestä niiden kohdalla, jotka alkoholia runsaasti käyttävät. Alkoholiriippuvuus on edelleen alidiagnosoitu sairaus.

Alkoholilakiin esitetään sääntelyä alkoholijuomien toimituskielloista terveydenhuollon toimintayksikköön, päihdehuollon yksikköön tai varhaiskasvatuksen järjestämispaikkaan silloin, kun paikka on lasten ja nuorten käytössä. Sääntely jättää ulkopuolelle monet sosiaalihuollon toimintayksiköt, kuten lastensuojelulaitokset sekä iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asumis- ja laitospalvelut. Alkoholien toimitus näihin yksiköihin voi vaarantaa palvelussa työskentelevien henkilöiden työturvallisuutta ja muiden yksikössä asuvien asukkaiden turvallisuutta ja hyvinvointia. Mikäli lakiesitys hyväksytään, Helsingin kaupungin päihdepalvelut esittää, että toimituskielto ulotetaan terveydenhuollon toimintayksiköiden lisäksi sosiaalihuollon toimintayksiköihin.

Helsingin kaupungin päihdepalvelut ei kannata esitettyä alkoholilain muutosta yli 2,8 % etyylialkoholia sisältävien juomien toimituksesta haluttuun osoitteeseen. Hallituksen esityksessä voimassa olevaa sääntelyä täsmennettäisiin siten, että alkoholilain luvanvaraisuus koskisi vain yli 2,8 % etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia. Tämä mahdollistaa alle 2,8 % etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien toimituksen haluttuun osoitteeseen osana elintarvikkeiden kotiinkuljetusta ja vastaa tarpeeseen uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti.

Lisätiedot

Henri Yli-Salomäki, erityissuunnittelija, puhelin: 09 310 70214
henri.yli-salomaki(a)hel.fi